

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
19 martie st. v.
31 martie st. n.

Ese în fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 12. ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

Școala cu noroc.

(Novelă din popor.)

(Urmare.)

— Une scara pe cealaltă parte: e mai bine de cules.
— Nu, tată! pēru-i încărcat, de se rup cren-
gile, ș-or pică pere pe jos: ele s'or pālă ș-or pu-
treți de grabă ș-apoi și sōrele ar bate drept în
ochi.

— Ai dreptate, mēi Bucurel! culege dară cum
ți vine mai îndămână: eu le-oi cară pe 'nctul în casă.

Badalea umple sacul, îl înhață pe spate, merge
și-l desgolește într'o cămărușă, apoi se 'ntorce înapoi,
il umple încă odată și iară îl duce și așa tot mai de-
parte...

— Ce naiba — ȳice
el dela o vreme, — în
puterea ȳilei — cam
spre amēȳăȳi — căȳă-
lușul cel gālben, cum
numai trec peste gard
în ogradă, îmi umblă
numai printre picioare,
me împiedecă și eră să
ajung cât colo cu sac cu
tot! dai-oi da o vargă de
m'a pomeni haramu...

— Nu-l bate, tată!
că el se jōcă. ȳi pare
bine, când ne vede.

— Da cum să nu-i
pară bine... da i-oi
da eu o mōră îndată
... na!... că și o
pară mi-o picat drept
după cap... ciudat
lucru...

— N'am vrut eu,
ȳeu n'am vrut... am
scăpat-o din mână prin-
tre degete... dară
drept să-ȳi spun, că
ȳincul cel de căȳaluș și
cu para scăpată te-au
făcut ca să te mai deș-

teȳi și să te trezeșci ca dintr'un vis adânc, că erai
prea cufundat pe gânduri, par' că ȳ-ar fi spart cineva
aȳi-nōpțe grajdul și gardul și ȳ-ar fi furat oiȳele cele
ōcheșe ori par' că ai mai avē nevoie de boi și cai și
șciu eu mai ce...

— Ba nu, dragu meu! nu s'a întēplat nici o
nenorocire în averea nōstră... da nu șciu cum...
nu mi-i prea îndămână. Nu-mi dă mâna să vorbesc
ceva nici nu-s în chef bun. Și de lipsit, încă nu ne
lipseșce nimică, avem și vite și bani și de tōte, numai
minte să ne deie Dumneȳeu, ca să-i putem chivernisi
și întrebuintă cum se cuvine. Nu grigile averii me fac
pe mine sur, ci alte gânduri me fură pe mine și alte
grigi am în cap, cari me frământă încă de mult, iar
mai cu sēmă astăȳi dela revērsatul dimineȳii... da...

da... eu is ingrigit
de norocul teu... aș
vrē să vēd cu ochii,
cum ȳ-a merge mai tār-
ȳiu ș-aș vrē să-ȳi pot
ȳice: să-ȳi fie de bine
ȳie și Linei, că n'o du-
ceȳi reu în lume...
ori și cine va trebui să
ȳică în mîntea sa, că
lucrând doi ori mai
mulȳi cāndva la un
loc, n'ar putē să nu
grăescă nimică, să nu
se petrecă cu vorbile
și să nu mai șuguiescă
câte o țiră, ca să mai
trecă din cea vreme,
dar când e vorba de
lucruri mari, cari au a
se incepe, a se implini
înaintea lumii și a se
aduce bine la capōt,
atunci mai lasă și ei
șăgile de-o parte și se
gāndesc mult și cu in-
grigire la tōte acestea.
Și la noi adecă în casa
nōstră au să se pe-
trecă lucruri mari, de
aceea eram tăcut și
scump la vorbă, în

IULIU MASSENET.

vreme ce ți se părea, că eu me port așa ca și când nu mi-ar mai păsa de lume. Da să știi că...

— Tată dragă! așa-i că decă se ved pomii inflo-
rind toamna, apoi are să fie iernă môle?

— Da, așa-i, și decă cântă de ajuns vrabiile și
sunt multe mușce.

— Da decă se duc rîndunelele înainte de sânta
Maria mică în alte țeri și vitele se trag pe asta vreme
la sat și tot așa și cocoveicile și alte paseri de prin
pădure?

— Atunci e toamnă scurtă și iernă lungă.

— Da când au vitele pîr des și...

— Ian lasă, mîi Bucurel! că ți-o povestî de altă
dată despre semnele anului și mai ales despre schim-
barea iernei... amú te gătește și duminecă, dec'om
ajunge cu sănătate, ne-om duce.

— Unde, tată?

— Ne-om duce și moș Cailean numai ce veđi,
că s'a trezi cu noi în casă... da ce, tu taci?...

La rostirea acestor cuvinte Bucurel se ascundea
tot mai mult cu capul printre frunzele pomului și se
indosiá între crengi. Ți erá rușine de tată-seu și numai
din când în când da câte un respuns de sus — de pe
vîrfurile scării.

— Apoi decă așa, să fii gata, spelat, peptănat,
imbrăcat cum se cade, auđit-ai? Ș-apoi și dascălul
Casian trebuie numai decăt să mîrgă cu noi, el e om
cum se cade — la locul seu. Toți ómenii îi sárutá
mána ca și lui moș Cailean.

— Da, da, tată! moș Cailean după Casian e omul
cel mai de omenie, e epitropul cel dintîiu, e om bise-
ricesc ș-apoi biserica-i casa lui Dumneđu. Așa ne spu-
nea noue preotul tîrgului, cel dela școla cea mare. Ei!
ș-apoi ei is și prieteni buni, trăesc între olaltă ca frații.
Améndoi umblă hojma la biserică, și când cântă das-
călul, moș Cailean nu s'ar puté să nu ție hangul.

— Dară cântă și mulți copii de gospodari cu ei
— Țice Badalea, nu șciu cum, par' că mai vesel și mai
plin de vieță.

— Da, cântă, dară merge greu, că nu prea șciu.
Cântarea! ea nu-i tocmai lucru ușor. Eu nu Țic du-
mineca decăt numai „Cred intru unul Dumneđu“ și
„Tatál nostru“ în bisericuța cea de lemn — că de una
de pîtră ne-o ferit sfântul — și sângele mi se și sue
în cap și ferbe par' că ca apa în óla dela foc

— Așa-i, da, — prinde vorba dascălul Casian din
drum, de după gard — la cântare grumazul se umflă
ca butea. Vinele ți se întind ca struna, încât ți se pare
că stau să se rupă, resuflarea ți se oprește și apoi
apuci a cântă subțirel ca o găină cu cobie; ei, ómenii
m'ar ride adese-ori, de n'ar fi moș Cailean ca să-mi
ție hangul. Când cânt gros, el o ie mai subțire, când
cânt subțire, el o ie mai gros.

— Ian poftim mai aprópe, domnule dascăl, cólea
la noi — grái Badalea cu glas rădicat — poftim în
grădină, e plăcut printre pomi, Țeu, par' că ești în
raiu, merele de prin meri dau un miros, că de-a dragu
să stai pe-aceia.

El intră și Țicînd „bună Țiua și noroc la lucru“
se impedică în niște flori, erá cât pe ce să pice.

— Da frumoșe flori aveți — i dá el.

— Frumoșe și nu prea, e toamnă și ele is cam
pălite de ger, mie imi plac așa de tare, că mi-aș dori
să mi se facă din busuioac, garofe și din alte flori su-
flute de vînt de toamnă, o cununită și să mi se pue
peste mormînt pe lângă crucița dela capul meu, atunci

par' c'aș fi și acolo sub pămînt mai vesel, mai mán-
găiat.

— Și ce? dóră dumneata nu tragi nădejde de
mórte?

— Ba da, domnule dascăl, vremea róde la rădă-
cina vieții mele și me rîstórnă ca máne în mormînt,
par' că ved de-amú putregaiul scândurilor și rúgina
cuelor dela sicriul, în care oi fi așeđat de Bucurel și
de...

— Și de Lina — Țice Casian cu zimbet pe buze,
apucând vorba lui.

Casian trase cu urechia, el auđise tóte de după
gard, adecă vorba între Badalea și fecioru-seu, că ar
avé de gând să mîrgă a peți, să facă nuntă că Lina
le-ar fi după plac.

— Am auđit bade Badale!... am auđit, da...
că vrei să te fac cu norá 'n casă. Cuscria cu moș Cai-
lean ar fi cea mai de frunte 'n sat... e tare... cu
cale... ca Lina nici c'ai găsi altă fată să tot cauți...
frumoșă par' c'ar fi crescut numai între flori ș-apoi și
trebile căsei îi merg, șcii, strună: ei nu-i mai cade
mána de pe lucru. Când ólá, când strachină, când lin-
gură, spélă, frécă și le face pe tóte ca oglinda.

— Ian poftim și mai aprópe, domnule Casian —
face Badalea, — plăcîndu-i vorba dascălului — fiind
că, veđi dumneata, în casă putem grái mai bine ș-apoi
să-ți insori feciorul, nu-i un lucru să-ți fie tot atáta și
nu se póte pune la cale cu una cu doue.

— Așa este — i dá Casian, intrând în casă —
grául, sécara și ori-ce pâne, nu o culegi de-odată. Mai
intîiu trebuie să ari, să sémeni, să grápi, să plivești
buruena, palamida, neghina și abiá după aceea, seceri
și stringi în arie.

În cămăruța de alătura erau merele și perele
prospét carate din grădină. El le zăreșce acolo.

— Tot așa-i și cu merele — urméză el punen-
du-se să șeđă lângă mesă — mai intîiu se arată mu-
gureii, apoi frunđa, apoi flórea și abiá la urmă merele,
cari trebuie și ele să creșcă, să se cócă ș-apoi să le
culegi. Așa dară: primăvéra-i inceputul și toamna-i
sfîrșitul.

Pe când Casian vorbiá așa, pe atunci Badalea
scotea un șip de rachiu, apoi niște plăcinte cu mac,
niște peșce fript cu mujdeiu, și le punea tóte pe mesă,
așternută cu o prostire albă.

— Poftim, domnule dascăl! ia cum a dat Dum-
neđu, că... dá... unde nu-i gospodină acasă, e cam
gol pe mesă, da... dá... póte a fi odată mai bine și
la noi, mai cu rînduiełă... să bem amú câte un pă-
hărel de rachiu, de-ți va fi cu voe, ș-apoi să gustăm
ceva, iar pe duminecă de-om fi sănătoși, te-aș rugá să
te trudești până la mine... eu socot așa că Lina ar
fi bună pentru feciorul și casa mea... ha... ce Țici?
să mergem la moș Cailean?... ha... fi-ar bine óre
... óre s'ar face ceva?...

— S'a face, de ce nu? — i dá Casian, golind
păharul — Lina-i bună copilă. Eu o cunosc de mică
și am scos-o de multe-ori dela mórte... odată erá
pórta pe dînsa... altă-dată erau să o calce niște
vite... apoi o căruță... și iară altă-dată sta lângă
iaz și cât pe ce erá să cadă în trînsul... moș Cailean
șcie, de câte-ori i-am scăpat copila de mórte... de
aceea și Țice el amú, că nu-și va da copila decăt după
acela, ce oi Țice și eu, veđi bine, ca să fie om cu inimă
bună ca dînsa, apoi foc la lucru și cinstit.

— Ș-apoi cum socoți dumneata, domnule dascăl
— il intrébă Badalea, uitându-se lung la dînsul — óre

Bucurel și ea ar fi bună păreche? Ore ar ține la un loc, că... dă... bărbatul și femeia, ei trebuie să ție una la bine și la reu, să lucreze într'una, că unde este lucru, acolo este și spor, acolo este și avere și mulțămire și bucurie, acolo merg toate în plin, sacul nu se mai deșertă, 0la nu e golă, prin coșer nu șueră vântul, în ogradă nu crește ierbă netrebnică, lada nu sună a deșert, grințele nu-s colbăite, ci încarcate de tot felul de strae.

— Păreche mai bună decât dâșșii, bade Badale — urmă Casian golind al doilea păhar — în totă lumea să cauți, nu ai găsi, ei par' c'ar fi crescut unul pentru altul. Amândoi și harnici, amândoi stringători, amândoi cu avere și purtați la școlă. În biserică nici bărbații nici muerile nu-ș mai iau ochii de pe dâșșii, iar preotul adese-ori 0ice: par' că-s zugrăviți, așa-s de frumoși, par' că-s luați din s0re, par' că-s niște stele strălucitoare... niște ângerăși... ferice de părinții ce au așa niște copii blânde, cu purtare bună, ascultători și băgători de sémă la toate cele. Satul întreg ia vorba de dâșșii și pe nime n'am auzit să-i grăiescă de reu, ci tot de bine și numai de bine. Șcii dumneata, vorba ceea: suflă vântul din toate părțile lin și acesta-i semn bun, apa nu-i turbure, ci limpede și liniștită.

Alătura cu grădina de lângă casă, de-alungul gardului, cam în apropiere de o sută de pași, eră o bahnă mare, rotundă, cu apă adâncă în ea, în mijloc cu o răchită tufosă și naltă, cu pipirig, papură și răchitele j0se. Spre răsărit de bahna încungiurată pe 'mpregiur și cu lobode uscate și crescute, de nu te vedeai din ele, și de niște salcâmi tineri, eră o bucată de țarină cu o costișă intinsă și ripi pripor0se, acoperite cu o pădurice tineră de brad. Printre brădănași se zăria pe ici c0lea vârful unor căscioare, cu hornuri alb vărute, din cari eșia un fum suriu, carele urcându-se în sus, se făcea nevedut în aer.

Pe când vorbia tată-seu cu dascălul, Bucurel se coborise încetșor dintr'un măr, în care eră să culgă mere, și trecând pe nevedute peste gard, o apucase peste o mirișce de seacă spre bahnă. Ajuns la marginea ei și mai umblând înc0ce și incolo, el puse mâna pe un salcâm și sta gânditor și privind spre răchita cea tufosă, ce se lęgână a lene. Așa adâncit în lumea aurie a viselor, el se jucă mereu cu frunțele îngâlbenite și crenguțele salcâmului, petrecându-le printre degete și fiind cu gândul pe-a acasă. Șciea că e vorba despre dâșșul, numai dă... ar fi voit să audă toate cu urechile, atunci par' că i-ar fi fost mai ușor. Astfel nedumerit și dus pe gânduri, privia sfios din când în când spre ferăsta deschisă a c0șei.

Un trandafirăș spinos eră în apropiere. Bucurel se p0leşce cu mâna de dâșșul.

— M'am inghimpat — șopti el — n'am luat sémă... vai D0mne! curge sânge... ș-apoi încă din doue degete... vale... o... Me d0re... eră inghimpat reu ș-amu nu șciea încotro să m0rgă, dară dă... amu nu mai eră când de gândit... o apucă printre niște trifoi, cosit și strins în căpițe, spre pădurice... la ce? nu se șcie...

— Stăi, m0i Bucurel! vină în casă, unde te duci?

— Me duc... tată!...

— Vină în casă, vină, nu te mai duce, da ce-i?

— Ce să fie? nu-i nimică...

— Da ce sânge-i pe mână!...

— Ia sânge... Ei intră.

(Va urmă.)

I. V. PAȘCAN.

Pesimism.

Pesimist să fii, nu-i bine, a momeței nebuñe
A ajuns în vécul nostru, s'o stérim pe cât e vie!
Ori ce fl0re de-i atinsă de-acel suflu, veșteșce,
Tocmai când ții bucurie de rodire, amorșce
Și pipirnicită 'n cale se usucă nevedută
Prin ea, piere tot neamul din spre patima șciută.

Pesimist să fii, nu-i bine, a ajuns o nebuñe,
Ești momită când veđi dreptul covérșit de-ori ce prostie,
Când te veđi că-ți treci o vieță în virtute și iubire,
Când muncești și mincosul află ranguri, respłătire
De la cei ce privesc lumea prin plăcerea lor de sus,
Cel cu dreptul ca să latre să păzescă este pus,
El se luptă, el muncește, face țerii biruință,
D0ră decă 'nhide ochii mai vorbesc de-a lui credință,
Dar ce suferă, ce-l d0re, cine vrea ca să mai șcie,
Ah! duré-i-ar pe toți chinul care-mi curmă vieța mie.

ELENA VORONCA.

Schițe de călătorie.

III.

În Fiume am găzduit la otelul Deák, unde multămită dnei M. din Lugoș și dlui T. H. că ne-au făcut o s0ră plăcută. Aici am petrecut lângă pian cu hora italiană atunci nouă „Amor e polenta“, își p0te ori-cine inchipui, că ce horă pocită mai p0te fi, când p0rtă titlul pe româneșce, de dragoste și mamaligă. Având otelul și bină teatrală, de pe bină ne-a predat-o între aplause, pururea voiosul T. H. cu o mimică și ilaritate, ce a produs voie bună și animosităte în superlativ.

Din Fiume peste Gradișca (Görz), cea mai mică provincă a Austriei, am ajuns la Cormons, oraș mic de graniță, cu multe și frumoșe vile, situat între Austria și Italia. Locuitorii de aici se ocupă cu cultivarea omidelor de mătasă. Aici de nou auziam cum își recomandă italienii marfa cu strigate asurđitoare și cu o imbulđelă caracteristică comerciantului de stradă italian. La Cormons deja eram pe pământul Italiei.

Italia.

„Kennst du das Land wo die Citronen blühen?“ Cunoșeam balada dar Italia încă nu. Italia este țera în care tot ce veđi e numai artă, este țera visurilor, unde natura adaposteșce geniul artistic în totă splendoră ei, unde poți vedé cu ochii minunile de artă a lumii vechi și noue, unde cu drept cuvânt te afli în școla de artă și șciință a lumii vechi și noue, unde umbli în umbra arborilor cu citrone și portocale, unde dai peste garduri de mirt, păduri de olivă și de castani, câmpuri de vioarele și tufe de trandafiri, cari toate stau sub cerul pururea azurii.

Dar ca să cunoșcem și mai inadins Italia, să ne ocupăm mai întei nișel de ea din punct de vedere geografic și după aceea ne vom ocupă cu caracterizarea poporului ce locueșce acésta fericită țeră.

Italia are un teritor de 296 mii km. pătrate cu 29 milioane locuitori, cari în timp de resbel dau un contingent de 800 mii militari. Se imparte în Italia superi0ră, de mijloc și inferi0ră și e împărțită în 69 pro-

vincii. Provincia Lombardia cu capitala ei Milano până la resbelul din an. 1859 a fost o parte integrantă a Austriei. Poporul, peste tot e de religieune catolică. Evrei in întreaga țără abia sânt la 60.000. Limba cea sonoră italiană, care e soră dulce cu limba noastră românească, are o mulțime de dialecte, dintre cari mai principali sânt: 1. Dialectul italiano-celtic, care se vorbește in Turin, Milano și giur. 2. Ligurian: Mentore, Genua șcl. 3. Tuscano-romană (cu trei dialecte secundare: toscan, umbrian și marchipian,) in Florența, Pisa etc. 4. Neapolitan, (neapolitan, abruzzian și puglian) in Neapol și giur. 5. Sicilian: Sicilia și Calabria și 6. Dialectul sardinian, in Sardinia. Limba literară o formeză dialectul tuscano-roman.

Cât despre caracterisarea poporului italian in genere notez, că italianul iubește și cercă cu pasiune locurile publice, unde e vioiu, sprinten și prompt, până ce in odae și ómenii inteligenți sânt mai moroși și tăcuți. Cine petrece numai o ți in cutare oraș italian, numai decât observă, că fiind timp frumos, cafenelele remân góle, până ce in foisóre și alte locuri publice unduleză publicul in așa numér, cât ai cugetá, că in fiecare stradă or piață este alegere de deputat.

Italia, légánul lui Dante, Petrarca și Tasso, e una din cele mai cercetate țeri, despre care s'a scris și se scrie fórte mult, și totuș sânt mulți cu óre-și cari pre-juđeje față de popor. Precum pentru francez e caracteristic temperamentul sanguinic, așa pentru italian e caracteristic cel choleric. Italianului ii place a face tóte lucrurile fórte repede. E caracteristica italianului vanitatea și vorbirea repede. Mișcarea lui patimáse il face de se escită fórte repede, dar escitatea lui nu mult durezá: peste tot putem țiice că italianul e naționalist infocat, e cu cumpét, tréz sociabil și amicable cu străinii. De slăbiciuni i se pot atribui: orgoliul și in unele locuri lipsa de curățenie. Pentru motivarea însușirii din urmă aduc impregiurarea, că până și in cele mai insemnate și mai cercetate orașe se află strade pline cu murdării; așa, că ađese-ori affi monumentele anticității și a renaissanțului incungiuurate cu grameđi de gunoiu, pe cari șed a lene cerșitori murdari și fórte molești pentru publicul străin. Pentru călétori in Italia cel mai neplăcut lucru e mulțimea cerșitorilor; cerșitorul italian cere cu patimá, și decă nu-i tinđi nimic te ia in góná, urmărindu-te ca umbra până și in lăuntru bisericeii. Nu odată i se intémplă călétorului, că băiețandrii de stradă il urmăresc cu órele intregi oferind și servițiul de „Cicerone“. Cum e atunci poți-i țiice: „va via!“ că nu folosește nici un protest, ba e in stare să suferă prea ușor și lovitura numai să-i dai ceva. O astfel de plebe se află mai vértos in Venezia și in Neapol, care de altcum se indestulește cu fórte puțin, 2—3 soldi (un soldo, 5 centesimo=2½ cruceri) la ți și cu atăta e fericit și prea indestulit.

Simțul musical la italieni e fórte desvoltat, așa, că abia există comună, in care să nu fie orchestră. Ađese remái uimit, auđind cum poporul cu ușorime și fórte repede invéță și cântă pe strade cantece din piese teatrale.

10% din locuitorii Italiei trăesc la orașe. Causa imbulđelei in orașe e, că odinióră fiecare oraș erá centrul unui teritor mai estins. Intre locuitorii montani, și mai vértos intre cei din Lombardia și Piemont e fórte lăpít „cretinismul“.

Clima Italiei cu cerul pururea senin și azurii, peste tot e fórte plăcută și blândă; in partea sudică unde nici odată nu ninge, domnește o primăveră veci-

nică. Timpul in Italia totdeauna e ca o frumósă și dulce ți de maiu. Poporul, in mod fórte rațional, se ocupă cu economia de câmp, cu prăsitul vitelor și al omideilor de mătasă, apoi cu cultivarea a diferitelor arte, cu industria, comerțul și pescuitul. Atât despre Italia din punct de vedere geografic și despre însușirile ce caracteriséză poporul ei.

TEODOR BULCU.

Pe un album.

Cum roua se 'nalță spre sóre,
Cum fluturul sbórá spre flóre,
Cum credinciosul vine la un loc sfânt,
Eu viu și-ți cânt.

Cum ríul spre vale pornește,
Cum țiua spre sérá pășește
Cum fericirea trece p'acést pământ,
Eu trec și-ți cânt.

AL. CANDIANO.

Amantul ca medic.

Comedie in 3 acte de Molière.

(Urmare.)

Scena V.

Sganarelle, domnii Macroton și Bahis.

Sganarelle. Căruia să-i cred? Ce să fae? Ve conjur, domnii mei, spuneți-mi ce să fac in acésta poziție critică?

Macroton (intinde vorba.) Domnu-le — Sganarelle — omul nu póte fi nici odată in ast-fel de casuri destul — de — pre-caut. Hippocrates sus-ține, că nu-i bi-ne să ju-deci in pri-pă.

Bahis (repede.) Da in adevér, să fi tare precaut. Nu-i jucărie și o greșélă cu greu se póte indreptá: Experimentum periculosum. Deci trebuie să judecăm lucrul din tóte punctele de vedere trebuie să luăm in considerare temperamentul bolnavului, să scrutăm după cauza morbului și apoi să prescriem lécurile.

Sganarelle (la o parte.) Unul merge ca... iar celalalt ca vântul.

Macroton. Să re-ve-nim — iarăș la morbul flicei dtale, — eu — so-cot, că are un morb chro-mic și — e — per-dută, dé-că nu-o vinde-căm in-da-tă, cu atât — mai — vēr-tos, că simp-tómele ne ara-tă pre-sența u-nor sucuri, cari iri-té-ză cre-rii. Aces-te sucuri, pe — gre-ceș-ce le nu-mim At-mos, sânt fórte periculóse.

Bahis. Și de órá-ce aceste sucuri s'au produs deja de mult, s'au inferbentat și sânt cu atât mai stricációse.

Macroton. Și încă in mod — a-șá — de mare, in-cât va tre-buí să folo-sim lé-curi-le ce-le mai tari. In-ain-te de tó-te — inse — ar — fi — bi-ne să in-tre-buin-țăm niște ma-te-rii și ceva si-rup ames-te-cat cu apă re-ce.

Bahis. După acea i scurgem din sânge, cea ce vom repeși de mai multe ori.

Macroton. Dar dé-că, flica dtale — va — mu-ri — cu tó-te a-ces-te, cel pu-țin — ai — mân-gă-erea, că a mu-rit — du-pă tóte re-gu-le-le știin-ței.

Favorita.

Bahis. Fôrte adevêrat

Macroton. Iată dar' pă-re-rea noastră sin-ceră.

Bahis. Păreerea noastră sinceră.

Sganarelle (cătră *Macroton*, imitându-l.) Ve — mul-ță-mesc — pen-tru — sfa-tul dtale — bi-ne-voi-tor! (Cătră *Bahis*, imitându-l.) Primeșce asigurarea distinsei mele considerațiuni.

Scena VI.

Sganarelle (singur.)

Acuma tocmai atâta șciu ca și mai 'nainte. Ei! Îmi vine o idee! Voi trimite după Orvietan, care a vindecat și pe alții.

ACTUL III.

Scena I.

Domniă Filerin, Tomès, Desfonandrès.

Filerin. Fie ve rușine, domniă mei. Să ve certați ca niște băieți mici! Nu vedeți, că prin astfel de certe stricați numai reputațiunei noastre? Nu-i destul că invetații noștrii au venit în contradicere cu scrierile invetaților celor vechi? Să ne mai contradicem și noi între noi? Preste tot nu înțeleg politica nesocotită a câtorvă colegi, cari prin certele lor continue ne-au adus aprôpe să ne perdem intréga reputațiune, ce o avem. Nu vorbesc din egoism, căci har Domnului, mi-am adunat o avere frumoșică, morții nu se mai trezesc, iar de cei vii nu mai am lipsă; inse tôte certele ne strică. De ôră-ce cerul ne-a dat favorul, ca toți să crédă în șciința noastră, trebuie să păzim acest favor și totodată să ne și folosim de el. Nu numai noi tragem folose din slăbiciunile omenimei, toți numai la acésta cugetă. Lingușitorii de exemplu se folosesc de pofta de glorie a ômenilor, înălțându-i până 'n cer, o artă, care aduce folose mari. Alchimiștii promet celor poftitori de avere munți de aur. Dar' slăbiciunea cea mai mare a omului e, iubirea față de vieța sa și e în interesul nostru, să ne folosim de ea. Să ne nisuiam a rămâne pe acea tréptă a slimei publice, pe care ne-a rădicat slăbiciunea lor și să fim uniți, să atribuim vindecarea unui bolnav noue, iar mórtea lui, naturei. Ve spun dară să nu nimicim dobitoceșce prejudițiul fericit al acestei amăgiri, care numai imbogăți nu pôte.

Tomès. Intru tôte ai drept, dar' e greu să ne stăpănim.

Filerin. Uitați ce-ați avut la olaltă și împăcați-ve.

Desfonandrès. Me invoiesc. Să cedeze de astădată și eu i promet că la prima consultare voi acceptă păreerea lui.

Filerin. Bravo! Așă-mi place.

Desfonandrès. Ne-am înțeles dară?

Filerin. Da. Adio, de alta-dată păziți-ve.

Scena II.

Domniă Tomès, Desfonandrès, Lisette.

Lisette. Cum, domnilor, zăboviți aci și nu grăbiți, a resbună vâtemarea făcută șciinței medicale?

Tomès. Cum? Ce s'a nitêmplat.

Lisette. Un nerușinat a cutezat a omori un om fără de a fi primit ordin dela vre un medic.

Tomès. Astéptă numai, vei căde odată, și tu în mâinile noastre.

Lisette. Ve dau voie, că în cas, de ve voi chiâmă în ajutor, să nu me videcați.

Scena III.

Clitandre, ca medic, Lisette.

Clitandre. Ce ăci, Lisette la schimbarea acésta? Cređi că în veșmintele aceste îl voi puté păcăli? Sânt bine îmbrăcat?

Lisette. Fôrte bine! Te-am așteptat deja de mult. Cerul mi-a dat a inimă milôsă, nu pot vedé doi amanți fără ca să nu le ajut. Ori ce-ar fi, sânt hotărită a scăpă pe amanta dtale Lucinde de sub jugul părințesc și a ve face fericiti. De dta îndată mi-a plăcut. La olaltă ne-am hotărit la un paș, care pôte să ne ducă la țintă. Domnul nostru nu-i cine șciie ce isteț, dar' decă cu tôte aceste nu-l vom puté păcăli acuma, mai avem timp, și vom ajunge scopul. Astéptă aci în fund ascuns, până te voi strigă. (*Clitandre se ascunde în un corn din fundul scenei.*)

Scena IV.

Sganarelle, Lisette.

Lisette. Noroc, noroc!

Sganarelle. Ce-i?

Lisette. Bucură-te!

Sganarelle. De ce?

Lisette. Bucură-te numai!

Sganarelle. Decă vrei să me bucur, spune-mi mai întei pentru ce să me bucur.

Lisette. Nu, mai întei să te bucuri, apoi să riđi și să cânți.

Sganarelle. Dar' de ce?

Lisette. Îți spun, să te bucuri.

Sganarelle. Fie dară. (*Cântă și jôcă.*) La, la, la, la, la, la, la, la, la, la. Acuma inse spune-mi cauza.

Lisette. Fiica dtale se va însănetoșă?

Sganarelle. Se va însănetoșă?

Lisette. Da. Am aflat un medic, care a vindecat morburile cele mai grele.

Sganarelle. Unde-i?

Lisette. Îl aduc îndată.

Sganarelle. Sânt curios, ce va isprăvi acesta.

(Finea va urmă.)

I. I. SCEOPUL.

C u g e t ă r i .

Doce cuvinte cele mai scurte: Da și nu, sânt acelea care pretind un esamen mai scrupulos.

*

Ești totdeauna nedrept când evaluezi pe alții de dobitoci, pentru că ômenii mai proști unii decăt alții sânt fôrte rari.

*

Cine desprețueșce opinia publică ajunge să fie desprețuit de toți.

*

Să ne bucurăm de ce avem fără a ne pune în asemnare cu alții.

*

Omul cel reu e ca cărbunele, care decă nu te arde te inegreșce.

Discuțiunea ortografiei in Academia Română.

I

Ședința I, la 9/21 martie 1895.

Dl N. Quintescu, secretarul secțiunii literare dă cetire proceselor verbale ale secțiunii dela 18, 25 novembre și 23 decembre, privitoare la modificările și completările de introdus in ortografie. Dsa declară că nu este raportorul secțiunii intr'acesta cestiune, dar ca secretar al ei va ceti discuțiunile urmate și decisiunile luate, cari de altmintrelea sunt cunoscute membrilor fiind că au fost tipărite și împărțite inainte de deschiderea sesiunii. (Le-am publicat și noi in nr. 9 al „Familiei“. Red.)

Se decide ca cestiunile despre *u* mut final, despre scrierea vocalelor obscure *ă* și *i* și a diftongilor *oa*, *ea* (ó și é,) tractate de secțiunea la 18 novembre, să se reserve pentru discuțiunea in altă ședință, începând discuțiunea de astăzi cu celelalte cestiuni tractate de secțiune la 25 novembre și 23 decembre.

Ia séu ea.

Dl vicepreședinte I. C. Negruzzi pune deci in discuțiune scrierea desinenței finale a persoanei III dela imperfectul verbelor de conjugarea IV in *i*, decât acesta desinență este a se scrie cu *ia* séu cu *ea*.

Dl N. Quintescu, de și nu este raportorul secțiunii, arată discuțiunea urmată in secțiunea asupra acestui punct. *Dl I. Negruzzi* a propus secțiunii să decidă cum trebuie scrisă persoana III a imperfectului verbelor de conjugarea IV, cu *ea* séu cu *ia*. *Dl Quintescu* a respuns că ênsuș infinitivul acestor verbe indică vocala *i* și deci scrierea cu *ia* se impune, de și in pronunție nu s'ar auđi bine deosebirea între *ia* și *ea*. Secțiunea a admis scrierea cu *ia*.

Necerënd nimeni cuvântul asupra decisiunii secțiunii, se pune la vot și se primește.

Dl A. Roman crede că este de prisos să ne ocupăm de cestiuni odată decise. Acum trebuie să ne ocupăm de cestiunea accentelor, cestiune de cea mai mare importanță in ortografia română; acesta cestiune s'a decis in 1880—81, dar nu s'a trecut in procesul verbal. Astăzi să ne ocupăm de scrierea lui *ă* și *é*, căci prin hotăririle luate de Academie s'a deschis cale la abusuri și vedem ađi scriindu-se: *Romîn, cîntînd și răs*. In fine trebuie să ne ocupăm de cestiunea lui *u* mut final.

X séu cs.

Dl vicepreședinte I. C. Negruzzi pune in discuțiune intrebarea decât consonanta dublă *x* să se scrie cu *x* séu cu *cs*?

Dl N. Quintescu arată că secțiunea a decis să se scrie *x* cu o singură literă, iar nu cu *cs*, in toate cuvintele, afară de numele proprii.

Dl A. Roman observă că secțiunea a lucrat pe apucate, fără sistemă, fără principii, luând o cestiune de aici și alta cestiune de colo. Cestiunea ortografică nu pôte fi discutată astfel. Constată că secțiunea nu a luat hotărîre definitivă in privința scrierii lui *x* și nici nu a explicat motivele decisiunii sale, de și cestiunea transcrierii lui *x* din latineșce are pentru noi o mare importanță gramaticală și de istoria limbei.

Dl vicepreședinte I. C. Negruzzi explică, că sec-

țiunea nu s'a ocupat de totă sistema ortografică, ci numai de unele puncte.

Dl N. Ionescu este de părere, că mai nainte de a se decide modul scrierii lui *x*, ar trebui resolvată cestiunea decât acesta literă trebuie să figureze in alfabetul românesc? Mulți scriu *examen* in loc de *examen*, alții scriu *examen*. Dacă este vorba să romanisăm toate neologismele, atunci cestiunea lui *x* are o mare importanță. Cu *x* din cuvintele latine, noi am făcut cu totul alt ceva decât să-l păstrăm; din *sex* latinesc, noi am făcut *șese*. *Dl Ionescu* crede că decât împrumutăm un cuvânt, trebuie să-l luăm chiar in forma sa și deci să păstrăm pe *x* acolo unde ne permite intrebuintarea actuală a cuvintelor. Vom scrie deci *exametru* cu *x*; de asemenea cine ăice *sexagînta* va trebui să-l scrie cu *x*, iar nu cu *cs* séu cu *gs*.

Dl N. Quintescu: *Dl N. Ionescu* a intreat decât *x* se va păstră in cuvintele române derivate din cuvinte latine cari in acesta limbă se scriu cu *x*. Nu este inse acesta cestiunea, ci de a ști decât acolo uude *x* există in pronunția română se va scrie cu *x* séu cu *cs*. Secțiunea a decis să se păstreze semnul *x* și să nu se inlocuiască cu *cs*.

Decisiunea secțiunii se pune la vot și se primește.

Cuvintele compuse.

Dl vicepreședinte I. C. Negruzzi pune in discuțiune cestiunea scrierii cuvintelor compuse.

Dl N. Quintescu dă cetire discuțiunii urmată in sinul secțiunii, adaugënd esplicări asupra acestui punct.

Dl P. S. Aurelian constată că in procesul verbal al secțiunii nu se aduc decât rezoluțiuni, fără arătarea motivelor in favoarea lor; acele rezoluțiuni sunt și ele foarte puțin definitive, ci se lasă facultatea fie-căruia să scrie cuvintele compuse unite séu nu printr'o liniuță.

Dl Al. Roman observă că secțiunea nu arată motivele pentru cari nu admite să se scrie *dela* séu *de la*. Limba română are legi; ca urmare acestor legi se pôte scrie intr'un singur cuvânt cuvinte ca *bunăvoînță, binefacere*, dar nu se pôte scrie *dela, ceva, căteva*, căci accentul cădënd pe *e*, acesta vocală se transformă in diftongul *ei* și astfel am avé *délă, cévă, câte-va*. Se impune deci ca aceste cuvinte compuse să le scriem cu semnul de unire, — adecă *de-la, ce-va, câte-va*. Voind să simplificăm prea mult, vom ajunge la estravaganțe. Astăzi vom suprimă pe *u* mut final și mâne pe *i* și vom scrie *cui, leg*.

Dl I. C. Negruzzi arată motivele, pe cari secțiunea ș-a intemeiat decisiunea sa in privința scrierii cuvintelor compuse. Pentru substantive, verbe și alte cuvinte compuse s'a decis să se scrie intr'un singur cuvânt, pentru că au și devinit cu timpul un singur cuvânt, in loc de doué cum au fost altă-dată. Pentru adverbe și alte particule s'a admis scrierea lor separate séu unite cu liniuță, fiind că asemenea cuvinte compuse nu au in nici o limbă europeană o formă ficsă de scriere. In limba franceză se scrie *pourquoi* intr'un cuvânt, dar *parce que* in doué. In limba italiană se scriu deasemenea séu in doué cuvinte séu împreunate d. e. *già che séu giacè*. Nu este deci nici un inconvenient să se lase și la noi libertate și de aceea secțiunea a propus să se lase facultatea de-a alege între doué moduri de scriere, amëndoué bune.

Dl A. Roman observă, că in limba italiană se pun accente in scrierea cuvintelor compuse din particule. Dar decât noi am serie *pentrucă* intr'un singur cuvânt, acesta ar fi contra regulei accentului. Ar trebui

cetim *pentrucă*. Se impune deci să păstrăm liniuța, care arată că sînt doue cuvinte și deci trebuie să scriem *pentru-că*.

Dl Gr. Tocilescu propune, în conștelegere cu *dl Al. Roman* următorul amendament:

„În privința cuvintelor ca *bine facere, bună voință*, ca unele ce prin natura elementelor din cari sînt formate, pot constitui adevărate cuvinte compuse, secțiunea admite ca să se consemne împreună, potrivit regulei accentului și pozițiunii, fără nici un semn legător: *binefacere, bunăvoință*; iar celelalte și altele de categoria lor, tot pentru acelaș motiv al regulei accentului și pozițiunii, să se scrie cu liniuță. De es. ast-fel, fiind-că, pentru-că, rogu-te, vĕdu-l, bătĕndu-te, rĕgă-te, indură-te, etc. ce-va, căte-va, unde-va, etc. se vor scrie cu liniuță, iar nu fără liniuță, precum: astfel, fiindcă, pentrucă, rogute etc. *De la* se va scrie totdauna în doue cuvinte deosebite.

Amandamentul se pune la vot și se primește.

Ţ sĕu z.

Dl vicepreședinte I. C. Negrunxxi pune în discuțiune cestiunea scrierii dentalei *d* cu sedilă când esprimă sunetul *z*.

Dl N. Quintescu espune [discuțiunea și decisiunea secțiunii asupra acestei cestiuni. *Dl I. C. Negruzzi* a întreat decă se va păstră dentala *d* în cuvinte ca: *diua, đic séu* se va înlocui cu *z*. *Dl Quintescu* a fost de părere că aceste cuvinte trebuie scrise cu *z* deorăce scrierea cu *đ* nu rezultă din etimologia română, ci din cuvinte nou introduse în limbă, ca *diurn, divin, dicționar* etc. *Dl B. P. Hașdĕu* a obiectat inse, că nu pentru legătura cuvintelor cu neologismele trebuie să scriem cu *đ* cuvinte ca *rađă, diuă, đic*, ci pentrucă dentala din ele se pronunță de unii români, ca un ce intermediar între *đ* și *z*, ca *dz* și e bine să se țină sĕmă de asemenea pronunțări, cari se apropie mai mult de sunetul original. Secțiunea a admis părerea *dlui Hașdĕu*, care nu se întemeiă pe neologisme, ci chiar pe pronunțarea română.

Dl C. I. Negruzzi amintește principiul de care s'a condus Academia în stabilirea ortografiei sale, adică de a transcrie fiecare son cu litera latină corespunzătoare și numai când nu va fi literă latină pentru unele sonuri române, să se întrebuițeze și alte semne. La 1880—81 s'a admis pentru transcrierea sunetului *z* doue semne. Așă s'a scris *cređi* și *zarzavat*. Eră o concesiune făcută etimologiștilor. O concesiune mult mai mare li s'a făcut încă atunci când, de și se decisese de Academie că nu va face etimologie latină, ci numai etimologie română, s'a păstrat totuș *đ* într'acele cuvinte ca: *đic, diuă, đace*, unde trebuia să se scrie cu *z*. Dsa crede inse că a venit timpul să simplifcăm ortografia și asupra acestui punct, mai ales că avem în limba latină o literă care represintă sunetul *z*. Ne depărtăm negreșit de etimologia latină, dar nu de aceea română și deci ne apropiem de principiul general stabilit de Academie. Italienii au făcut acelaș lucru, când au adoptat semnul *z*, ca să represinte pe *t* latinesc dinaintea lui *i* și au scris prin urmare, în loc de *ambitione, ambixione*. Obiecțiunea că unii români pronunță *dz*, iar nu *z*, nu este așă de întemeiată pe cât s'a părut. Noi nu avem să ne preocupăm de transcrierea sonurilor dialectale, ci de a celor comune. Astfel ar trebui să scriem *đău*, căci așă se pronunță între români cari au sonul *dz*. Ortografia trebuie inse să re-

presinte limba literară, în care nu se aude nici *dz*, nici *ă* în loc de *e*.

Dl A. Roman crede că *dl Hașdĕu* a ridicat o obiecțiune foarte puternică în secțiune. Acel *z* derivat din latinescul *d* nu este un *z* adevărat. În cărțile vechi vom vedé că pentru el este un alt semn grafic decăt pentru sonul *z* curat. În ăilele noastre apoi, în zone întregi, poporația română pronunță *dzice, dzĕu*, iar nu *zice, zeu*. Nu este deci un argument temeinic, că pronunția *z* ar fi cea mai respândită. Decă admitem, că pentru a înlătură cuvintele rădăcinale, din care s'a derivat acel sunet *z*, atunci fiecare va puté scrie după pronunță. *Crișanul* și *Ungurenul* va scrie *leze* iar nu *lege*; *Moldovenul* va scrie *giur*, nu *jur*. De acemenea trebuie pârstat *đ* în cuvintele unde avem pe *d* în limba română, ca *veđi, auđi*, pentru cari avem *ved, aud*. Altmintrelea se va naște o mare confusiune și nu se va mai puté esplică școlarilor transformarea sonului. Dsa este deci de părere să se păstreze semnul *đ*, căci altfel se va deschide calea la tóte vagabundagele ortografice. Ar fi trist apoi pentru un corp erudit să dovedescă că nu s'a preocupat de regulile și de firea limbei.

Dl N. Quintescu đice că secțiunea literară n'a pus în discuțiune principiul chiar admis de Academie, etimologia în marginile limbei românești. Intemeiat pe acel principiu, dsa a spus în secțiune că cuvintele acelea ca: *đic, diuă, đece*, calcă principiul odată admis și că astfel ne întorcem pe cale indirectă la etimologia latină, ținĕnd sĕmă în scrierea lor de neologisme. Secțiunea a admis scrierea cu *đ*, numai în temeiul arătat de *dl Hașdĕu* că sunetul *z* în cuvintele derivate din limba latină se pronunță de unii români ca *dz*. Este inse un inconvenient mare, ca în tóte cuvintele cari cuprind sunetul *z*, ele se pronunță ca *dz*. Vom fi deci nevoiți să enumerăm tóte casurile când *z* trebuie scris cu *đ*, căci altfel, cine cunoșce pronunția dialectică, va scrie cu *đ* și cuvinte ca *brănză, pază* etc. *Dl Quintescu* crede deci că este mai bine să ne ținem numai de etimologia limbei române, adecă de cuvintele din stratul popular și să scriem *diuă, đic, đece* cu *z*.

Dl P. S. Aurelian nu póte să admită părerea *dlui Negruzzi*. *Z* este străin în limba română și nu-l găsăm decăt în cuvinte străine ca: *zarzavat, zurbagiu, zamparagiu* etc. În cuvintele noastre, *z* derivă din *đ*. Nu putem lipsi scrierea de óre-care logică și nu putem desbrăcă limba de structura ei. Trebuie ca limba populară să se deosebescă de cea cultă. Ómenii fără carte vor scrie cum vor șci séu cum vor crede, dar limba literară trebuie să fie scrisă după órecari norme logice. De aceea dsa nu póte admite să se scrie cu *z*: *Dumnezeu, ziuă, zic*. În asemenea cuvinte trebuie conservat semnul *đ*.

Membrii Academiei ne mai fiind în numer, ședința se ridică.

Femea care stă în casă póte părea mică, dar face treburi mari. (German.)

*
Totul se iértă aceluia care nu-ș iértă șiesi nimic. (Chinezesc.)

*
Mielul blând sugé la doue oi. Romănesc.

*
Omul nu póte să aibă un dușman mai reu ca o carte próstă.

Dela București.

Mărtea lui «u» scurt final. — Societatea Geografică Română. — Doue piese originale. — O noapte in Granada. — Concertul simfonic. — Inaugurarea fundațiunii universitare Carol I.

Evenimentul zilei in lumea literară este ștergerea lui «u» mut final de către Academia Română. Nenoro-citul delicvent, pe care Alecsandri l'a numit „parasit“, a stat cincispredece ani pe banca acusaților, căci sunt tocmai cincispredece ani, de când Academia s'a ocupat de el mai pe urmă, fără inșe d'a pronunța asupra lui o sentință definitivă. De atunci el in fiecare an a fost adus in fața judecătorilor sei, in fiecare an a figurat in programa lucrărilor Academiei intrunită in sesiune generală, dar acesta totdeauna i-a amănat procesul, pöte pentru ca să-i necășcă viața și astfel să-și sfărșcă ănsuș traiul devenit o povară.

In cele din urmă inșe a sosit și ziua judecății sale. Sămbăta trecută s'a intrunit curtea cu jurați academici. A presidat ănsuș regele Carol, iar acusa a fost susținută de primul procuror al fonetismului dl Titu Maiorescu. In strimtorarea sa mortală, delicventul a cercat să se ascundă sub numele de „u latent“, inventat de dl Hașdău, inșe lumea l'a cunoscut. Degiaba l'au apărat cu arsenalul lor de motive dnii Quintescu și Roman, el a fost osendit la mörte, in mijlocul aplauselor publicului care a inșesat sala să vedă acesta executare.

Care a fost cauza morții sale? Puterea argumentelor covărșitoare ori considerațiunile practice in usul de töte zilele? Eu sânt de părerea, că l'a omorit — curentul.

Un curent förte favorabil se manifestă la București față de Societatea Geografică Română.

Acăsta societate lucrăză serios. Ajutată de regele și prințul moștenitor, precum și de alții, ea premiăză lucrări și le publică. Astfel are la activul seu peste doue-đeci de dicționare geografice ale județelor. Ține conferințe, la care asistă lumea cultă și pe care le publică in organul seu.

In fruntea ei ca președinte se află dl general Manu, actualul președinte al Camerei deputaților, ajutat de activul secretar dl George I. Lahovari, cari dimpreună cu bărbații de litere grupați in giurul lor au dat Societății un avânt frumos.

Adunarea generală a Societății in anul acesta s'a ținut săptămănila trecute. Au fost patru ședințe, presidate de regele, inșoiț de prințul moștenitor, in sala senatului, care s'a umplut de lume distinsă și elegantă.

Au ținut conferințe dnii D. A. Sturdza, V. A. Urechia, Gr. Stefanescu, Tocilescu, Burada și alții. Dl Gion, unul din conferențiarii cei mai distinși, de astadată n'a luat cuvântul, căci ținuse deja doue conferințe la Atheneu.

Este un ce caracteristic pentru progresul cultural al capitalei București, numărul mare al conferințelor literare căte se țin aici, in diverse societăți. Noi constatăm cu plăcere că ele arată evident o vie interesare de cultivare.

Un astfel de succes am să raportez și dela Teatrul Național.

Am asistat intr'una din seri la reprezentarea a doue comedii originale. Amëndoue: „Lăcrimioare“ și „La 30 de ani“ au acelaș autor. Cea dintöie s'a jucat pentru prima-öră inainte de asta cu doi ani, a doua numai in anul acesta.

Prima este o comedie de salon in trei acte și se petrece la București, tinđend a represintă vieța socială de aici. Am ascultat-o cu plăcere, căci mi s'a părut prima incercare in limba română in felul acesta. Autorul a lucrat după modele franceze și a avut un succes frumos. Lucrarea sa este bine combinată, scrisă cu mult spirit, iar limba e curată romănescă. Mi-a părut inșe cam prea seriösă, persönela prea fac multă discuțiune filosofică, ceea ce probăză că autorul este un adăne cugetător, dar ceea ce totodată lănceșce acțiunea. In general, ar fi fost bine ca autorul să fi dat piesei sale mai multă notă veselă.

Se pöte inșe că impresiunea acăsta am primit-o și prin jocul actorilor, care — să nu fie đis cu supărare — nu m'a mulțumit.

Eselent a fost jucată comedia a doua: „La trei-đeci de ani“, despre care s'a mai vorbit nu de mult in colönela foii nöstre.

Piesa, de un gen mai ușor, care culminăză in scenă ca o nevastă de 30 de ani să-și facă bărbatul gelos, scrisă in ton vesel și cu abundență de spirit, in o escelentă romănescă, a ținut lumea in continuă ilaritate.

Dna Aristița Romanescu, in rolul nevastei, a fost nentrecută; dl Tonean, in rolul adoratorului, a jucat escelent; iar dl Nottara, bărbatul, bun ca totdeauna.

Autorul, dl Mihai Polizu-Micșunești, a fost förte viu aplaudat și chemat inainte rampei.

La reprezentație a asistat și regina Elisabeta, cu damele sale de onöre.

Sala abiă de jumătate plină.

Trupa română de operetă a represintat pentru prima-öră opera-comică „O noapte in Granada“, care inșe n'a fost primită cu atăta căldură, ca opera „De-aș fi rege“. Sântem spre sfărșitul stagiunii și atuncia interesarea scade.

Musica frumoșă inșe din ce in ce atrage lume mai multă și la fiecare represintare publicul se inmulțeșce.

Esecutarea nu lasă nimica de dorit. Prima-dona, dșöra Stroescu, are o voce frumoșă, flexibilă și curată până și 'n registrele innalte. Cântă ușor și este o aparință simpatică.

Baritonul dl Eliade se afirmă din ce in ce mai mult. Are o stofă de voce, care i asigură un viitor strălucit. Par că citeșce, cum au să scrie diarele peste 5—6 ani, că eminentul bariton român dl Eliade cântă cu cel mai mare succes la Milano, ori la Lisabon, ori undeva in America.

Talentele nöstre mari remăn acasă numai la inceputul carierei lor, apoi se duc in străinătate, unde pot să fie mai bine aprețuite.

La Atheneu duminică a fost al patrula concert simfonic.

Sală plină, in care am vedut apröpe töte celebri-tățile vieții publice politice și literare-artistice. O lume elegantă de dame și de domni, in frunte cu regina Elisabeta, princessa Maria, prințul moștenitor și suita lor. Orchestra, condusă de dl Wachmann, a executat:

Uvertura din „Häusel und Gretel“ de Humperdinck; Simfonia nr. 2. in do majore de Schumann; Doue melodii pentru instrumente cu corde op. 53, de Grieg; Allegro un poco agitato, de Mendelssohn și Uvertura din „Rienzi“ de Wagner.

O adevărată serbătoare musicală acesta, de care bucureștenii pot fi mândri, căci astfel de delicii artistice nu se pot gustă decât numai în capitalele cele mai mari.

Auditorul a ascultat transportat admirabila esecutare și a cerut entusiasm să se mai cânte odată Norvegiana lui Grieg și „Alegro“ al lui Mendelssohn.

Totul a fost par că un vis frumos.

Mărți la 14/26 martie a fost iarăș o frumôsă serbătoare culturală în București. S'a inaugurat fundațiunea universitară Carol I. Acesta fundațiune consistă dintr'un splendid palat-biblioteca pus la dispoziția studenților universitari și din burse ce se acordă asemenea lor. Totul reprezintă un capital de aproape jumătate de milion.

Spre a evita imbuldela mare, la acesta inaugurare s'au făcut invitațiuni anume și s'au împărțit vr'o 500 de bilete. Intre cei invitați au fost și membrii Academiei

Fundațiunea, instalată într'o zidire făcută anume, vis-à-vis de palatul regal, este o nouă podobă a Bucureștilor. Sala cea mare, ce cuprinde biblioteca și în care s'a sevrșit actul inaugurării, este un model de eleganță și de lux.

Inaugurarea s'a făcut în ființa de față a regelui, reginei, a prințului moștenitor și a principesei Maria. Inteu mitropolitul-primat a indeplinit sfințirea apei, după care regele a ținut un discurs foarte frumos, adresând tinerimei cuvinte pline de sentiment național. Apoi a încheiat cam astfel: „Legenda mănăstirii Curții-de-Argeș ne învătă, că decă vrem ca aședămintele noastre culturale să nu piără, trebuie să punem în temelie lor o ființă viă; eu am pus în fundamentul acestei instituțiuni credința în viitorul României!“

Efectul a fost mare. În ochii tuturor celor din giurul meu am văcut strălucind lacrimi de emoțiune.

IOSIF VULCAN.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1895. —

III.

In ședințele plenare începând din 7/19 și până 12/24 martie s'au petrecut următoarele:

Dl Iosif Vulcan a presintat scrierile sale „Ruga dela Chiseteu“ și „Sărăcie Lucie“, comedii populare.

S'a raportat că dl dr. G. Crăinicean a trimis spre a se publică în Anale scrierea sa „Literatura medicală română“ biografii și bibliografii. S'a trimis spre cercetare secțiunii științifice.

S'a făcut o lungă discuțiune privitoare la donațiunea Alina Știrbei, după care cestiunea s'a transmis în cercetarea secțiunii istorice.

Dl vicepreședinte A. V. Urechiă a enunțat, că Academia a primit înștiințarea, că la l. c. n. a încetat din viată la Milano ilustrul istoric Cesar Cantu, care în scrierile sale a arătat totdeauna mult interes și multă

simpatie pentru români; deci a propus ca Academia să exprime familiei reposatului condolențele sale. Dl N. Ionescu a făcut apoi elogiul marelui istoric, arătând înriurirea binefăcătoare, pe care a exercitat-o prin scrierile sale asupra tinerimei italiene. Atât în „Istoria universală“, cât și în „Istoria unei sute de ani“ Cantu a urmărit cu simpatie pe români. S'a decis a se exprima familiei reposatului Cesar Cantu condolențele Academiei.

Dl D. C. Ollănescu a cetit, în o ședință publică scrierea sa: „Un dialog satiric împotriva năravurilor noastre actuale“, care se va publică mai inteu în Familia“, căci autorul ne-a pus la dispoziție manuscrisul.

În altă ședință publică dl Ioan Kalinderu a cetit lucrarea sa: „Vilegiatura la Romani“ din care scotem următorul resumat:

Conferențiarul citază mai intei, operele de care s'a servit în acest studiu. Notază autorii latini Seneca, Juvenal, Corespondențele lui Cicerone, Pliniu cel tiner și o mulțime de scriitori francezi și germani. Spune că toți cari locuiau în Roma și erau plictisiți de vieța oboșitoare dela oraș, de vizitele numeroase ale postulanților, se retrăgeau la țără în vile splendide, unde petreceau de minune luni întregi.

Printre localitățile mai des cercetate, erau: Tusculum, Frascati, Tarent etc. precum și nenumărate orașe de pe malul mării, ca: Formia, Ostia, etc. Ostia eră mult vizitată pentru renumitele sale ape minerale. Seneca spunea despre calitatea acestor băi, că acolo „șórecii mistuesc și ferul!“

Călătorile le făceau în trăsuri numite după felul lor: Rega, Cisium, Caruca domnitorium etc.

Romanii iubiau mult câmpiile întinse și cu vederi spre mare. Pentru Lucretiu, cea mai mare fericire eră să stea privind visător pe malul unui pėriu limpede și repede.

În giurul vilelor, se cultivau parcuri de o eleganță surprinđătoare. Cu chipul acesta, Horticultura luase o mare desvoltare. În grădinile lui Pliniu, se vedeau arbori crescând în diverse forme, după caprițiul și măestria cultivatorului. Primul horticolar pare a fi: Luciu Lucinus Luculus. Se cultivau inse mai tóte plantele de ađi, multe din ele exotice, aduse de prin Pont, Siria, Armenia, etc. Scriitorul Varo în „De re rustica“ spune că „Italia pare că e o grădină de pomi“.

Parcurile și grădinile mai erau împodobite cu nenumărate lucruri de artă, statui etc. Acesta a făcut să le numescă: „grădini de marmoră“.

Pretutindenii unde natura presentă o pozițiune pitorescă, pe maluri de lacuri, prin mijloc de văi, pe vėrfuri de dealuri, se construiau vile de o rară frumuseță și imaginație arhitectonică.

Tóte reliefele din afară erau de marmoră și porfir de diverse nuanțe. Romanii inse, nu țineau așa de mult ca noi, la fațadă. Ei căutau interiorul să fie confortabil și împărțirea în camere astfel, ca fiecare să aibă priviri plăcute.

Omenii de litere erau fericiți, retrași acolo într'un colț desfătat a naturii. Se ocupau mai mult cu plimbatul și în urmă dictau unui secretar special impresiile și concepțiile lor. Neliterații se ocupau cu pescuitul, vėnatul etc.

În conclusie, spune dl Kalinderu, aproape aceeași vieță ca astăzi pentru cei care dispun, căci „nimic nou sub sóre“.

S'a cetit o scrisóre a dnei Elena dr. Turnescu prin

care pune la dispoziția Academiei în fiecare an câte 2000 de lei, din cari Academia va pute să dispună de 1000 lei, iar 1000 să se dea ca stipendii la fete din institutul Oteteleşanu.

Joi și sâmbătă s'au făcut discuțiuni asupra ortografiei, despre cari începem să publicăm raporturi detaiate. La ședința de sâmbătă a asistat și regele, care a salutat Academia prin cuvinte căldurose. Tot în acea ședință s'a discutat și cestiunea lui *n* scurt final, care s'a șters. Pentru susținerea lui au votat numai membrii: Roman, Quintescu, Maniu, Stefanescu și Fălcoian, iar dl Tocilescu s'a abținut.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Iuliu Massenet. Portretul din fruntea foii noastre înfățișează pe unul din cei mai renumiți compozitori musicali francezi de acuma. S'a născut la 1842 în orașul St. Etienne, de unde s'a dus la Paris în conservatorul musical. Primul măestru și spriginitor i-a fost vestitul Thomas Ambroise. La 1863 a obținut premiu cu o compoziție a sa. Dintre operele lui, cele mai de valoare sânt: Regele Lahorei, Herodia, Don Cesar de Bazan. Afară de aceste a mai scris o mulțime de piese musicale. Incepând din 1878, dânsul e profesor la primul conservator musical din Paris.

Favorita. Admirabila fată frumoasă și căpriora sânt legate d'o simpatie foarte gingașă. Fata o iubește cu cea mai mare căldură, o gugulește cu blândețe și de multe ori i ofere bucățile cele mai plăcute. Dar și căpriora e bună și recunoscătoare, ea alergă ori când cu cea mai mare plăcere, decât fata o chiamă.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Poesii de Artur Stavri. La București a apărut în ierna trecută un mic volum de poezii de tinerul poet Artur Stavri. Autorul este unul din tinerii noștri, cari cu primele lor debuturi au deșteptat interesare în cercurile literare. Acum succesul se poate constata greu, căci câtă vreme o revistă bucureșcă îl critică foarte sever, alta revistă îl înalță pân' la cer. Noi credem, că adevărul este la mijloc și că poetul nostru este un talent în formațiune. Volumul se vinde la librăria Carol Müller în București cu 3 lei.

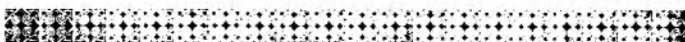
Două volume noue de dl Speranția. Veselul nostru anecdotist, dl Th. D. Speranția, a publicat de curând la București două volume noue: „Mama sócră“, conținând patru piese teatrale și anume: Mama Sócră. Pe neașteptate, La Moși, D'ale casniciei — și „Popa cel de trebă“ care cuprinde diverse nuvele umoristice. Prețul ambelor volume e 5 fl.

Un volum de versuri. Dilele trecute a apărut la București, în editura librăriei Ign. Hertz, un foarte drăgalaș volum de poezii, intitulat „Versuri“, de dl Dem. Moldovan. Volumul cuprinde 43 de bucăți, pe 150 pagine. Pagina titlului este ilustrată cu mult gust, cuprindând capuri de fete frumoase. Versurile respiră simțire și căldură. Prețul 2 lei.

Lumina Asiei. Dilele acestea a apărut într'un elegant volum „Lumina Asiei“ o admirabilă poemă budistă a poetului Edwin Arnold, tradusă din englezește

de D. Grigore Goilav, cu o prefață de dl P. Mușoiu. „Lumina Asiei“ a avut un succes colosal nu numai în Anglia dar aproape în întreaga Europa; dela 1879 data apariției sale și până la 1895 s'a tras 29 ediții. În aceste poeme sânt cristalizate într'o limbă măiestră învătăturile budiste. Ce omenești, ce altriste sânt aceste doctrine, pe lângă spiritul strimt și exclusivist al creștinismului. În „Lumina Asiei“ sânt pagini de o fermecătoare poezie; cetitorul va întelni aci toate legendele de o neasămănată frumuseță, ce se legă de numele prințului Guatama al Indiei întemeetorul Budismului. Poema e alcătuită din 8 cărți. Dl Goilav a știut să ne dea toate aceste frumuseți într'o limbă curat românească, o calitate din nenorocire cam anevoe de găsit la traduceriile noastre de până acuma.

Memorii din 1848—49. Dl Traian H. Pop, publicist în Brașov, la Gazeta Transilvaniei publică invitație la abonament pentru o lucrare intitulată „Memorii din 1848-9“ de repausatul Vasile Moldovan, fost prefect de legiune în 1848-9. Prețul unui esemplu va fi 55 cr. trimis pe poștă francat.

OGLINDA LUMEI.

Guvernanta țarului. Cu puține zile înainte ca bóla țarului să se agraveze, în palatul imperial de iernă, dela Petersburg, muri o femeie engleză, anume Miss Strutton, care fusese guvernanta țarului. Abia țarul primi această tristă veste și se duse la palat ca să vedă cadavrul bătrânei guvernante. Ajuns în odaia unde se află cadavrul, Alesandru III se aruncă în genuchi lângă pat și plânse cu hohote. Servitorii atunci se retraseră și țarul, după ce a sărutat de mai multe ori cadavrul femeii, care-l iubise atât de mult și care fusese pentru el o a doua mamă, ridică în brațe corpul neînsulețit, ducându-l el singur în coșciug; după aceea aședă mâinile reci ale guvernantei pe pept și acoperi cu flori tot catafalcul. Miss Strutton iubiă pe Alesandru Romanoff ca pe un fiu și el avea pentru ea aceeași dragoste. Când trăia încă fratele mai mare, moștenitorul presumpțiv, împăratul Alesandru II se ocupă foarte puțin de al doilea fiu al seu, actualul țar. Pentru bătrâna guvernantă, țarul tuturor rușilor eră tot Sascha — diminutivul lui Alesandru — și până la ziua morței ei, dómna Strutton îl numia tot cu acest diminutiv. La ceremonia funebră a guvernantei a asistat țarul și cei doi frați ai sei; ei urmară pe jos dricul dela palat până la cimitirul englez, o distanță aproape de doi kilometri. Coșciugul fu adus pe brațele împăratului și ale fraților sei din camera mortuară până la dric. Când coșciugul a fost coborît în mormânt, țarul își smulse părul și cădă în genuchi câtva timp cufundat în rugăciune și când se sculă obrazii sei erau uși de lacrimi.

Femeile în Australia. Reprezentantele secului frumos în Australia urmăresc, după cum se știe, liberarea lor definitivă. Deja acelea din Noua Zelanda au obținut dreptul de vot și chiar unele din ele au fost alese în funcția de primar. Acesta nu le ajunge; ele pretind să ocupe posturile de deputat în Parlăment și să capete ori-ce slujbe care până acum erau rezervate numai bărbaților. Dar ele socotind că este necesar ca existența lor să fie modificată cu totul, au cređut de cuviință de a schimba cu totul și chipul lor de a se îmbrăca. O ligă s'a format; ea a decis să părăsescă fusta și să adopteze un costum care să semene cu cel

bărbătesc. Acest costum constă într'o haină simplă și pantalonii scurți până la genuchi. Liga este numită „National Dress Association”. Câteva membre ale Ligei frecventază cursurile universității și ele au cauzat prin straniul lor costum subiecte de ris studenților bărbați și de aceea rectorul universității ca să facă să înceteze scandalul a dat ordin ca studentele să nu fie admise la cursuri decât numai având fuste. Acastă decizie a produs protestări violente și rectorul universității împreună cu ceilalți profesori numai îndrăsnesc să iasă în public, căci ei sunt imediat incongiurați de membrele ligei „National Dress Association” și hui-duiți, și inghionțuți încât sunt nevoiți să se ascundă.

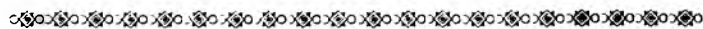
O păcălălă gasconă. Patru cavaleri de industrie, gasconi de origină, după ce mâncară foarte luxos într'un restaurant chemară la plată. Cel dintei băgă mâna în busunar; al doilea îl opri, zicând că voeșce el să plătescă; al treilea făcū aceeaș mină și al patrulea dișe băiatului: — Îți interdic de a primi bani dela acești domni, căci eu voi plăti. Nimeni nevoind să cedeze, unul din ei propuse un espedient. — Spre a ne împacă, dișe el, să legăm ochii chelnerului; acela pe care el va pune mâna va trebui să plătescă. Propunerea fu primită de toți și pusă în practică; dar pe când chelnerul bijbiia prin odaie, cei patru gasconi eșiră unul după altul din birt. Puțin după aceea sosind stăpânul restaurantului, chelnerul îl prinse în brațe strigând triumfător: — Dta vei plăti consumația. Sărmanul nu se înșelă de loc!

MENAGIU.

Contra ruginii. Ca să ferim de rugină obiectele de fier, unelte, cuțitele, furculițele, etc., procedăm așa: topim, $\frac{1}{4}$ chilo untură la un loc cu o bucată de reșină de mărimea unui ou de găină. Când vor fi topite, luăm din această unsore pe un petec de postav și spălăm suprafața obiectelor. Unsorea rămâne pe obiecte, reșina împiedecă formarea de acide, iar untura fereșce ferul de aer și de umezălă. Pentru unelte agricole d. e. mașini etc. e bună o unsore de asphalt topit în benzină sau în terpentin. Asfaltul se disolvă și în petrolu, dar mai încet.

Cactusul se păstrează în timpul iernei, punându-l într'o cameră unde nu e prea cald, într'un colț mai întunecos, neudându-se decât foarte puțin până la începutul lunii aprilie. La începutul lunii maiu se incepe a se udă treptat puindu-se în dreptul ferestrei, până în luna lui septembrie când reincepe timpul de odihnă.

Călinarul săptămânei.

Dumineca a 5-a din post, Ev. dela Marcu c. 10, gl. 8, a inv. 8.			
Țiua sēpt.	Calendarul vechiu	Călin. nou	Sorele.
Duminecă	19 Mart. Cris. și Darie	31 Amos	5 24 6 15
Luni	20 SS. uciș în mân. Sava	1 April Hugó	5 22 6 16
Marți	21 Păr. Iacob	2 Francisc	5 20 6 19
Mercuri	22 Mart. Vasilie	3 Richard	5 17 6 20
Joi	23 Cuv. Nicon	4 Ambrozie	5 15 6 22
Vineri	24 Păr. Zacharie	5 Emilia	5 13 6 24
Sămbătă	25 (+) Bunavestire	6 Celest	5 10 6 26

HIGIENĂ.

Beți puțin pe când mâncați și tot inghițituri mici și rare. Decă ve e prea sete, beți mai bine înainte de a ve pune la mēsă, decât să ve inundați alimentele mâncând. Cei cari mănăncă regulat beau puțin; dar din nenorocire stomacurile bolnave sūnt lacome de lichide.

In contra durerilor de cap se recomandă, — când iritația nervosă e de pricină, — să se culce bolnavul său bolnava, pe o singură pernă cât de josă.

Proprietar, redactor respunđător și editor:

IOSIF VULCAN.

Fondată în 1850.

CAROL DELL' ORTÓ

*negustorie de sēmēnte, la „Cununa Verde”
sēmēnte economicele, de grădini și de flori, de calitatea
cea mai bună.*

Am onórea a recomandă onorab. public economical **semēntele mele de lucernă francesă și unгурescă fără tortoșel, semēntele de trifoiu roșu stirian, asemenea veritabilele și de nou îmbunătățitele semēnte de napi de nutreț Dobios oberndorfiani, Mamut-urieș de soiul cel mai plăcut, de forma unei sticle, semilungureți, pentru cari garantez.**

Am la dispoziție semēnte de **iērbă engleză, care se pōte costi de trei ori, de pajște și mestecătură de iērbă decorativă.**

Așteptând cu cea mai mare promtitudine coman-dele onorab. public economical, rămân

cu stimă deosebită

Carol Dell' Ortó.

Oradea-mare, piața St. Ladislau, casa Kovács.

La dorință trimit franco contocurenture ilustrate. Coman-dele provinciale se efectuează repede și punctual; nu se compută spese de impachetare,

Sēmēntă de cânepă en gros și en detail

3-3